Ecolebooks.com

KISWAHILI
KIDATO CHA TATU

1.
a) Mapenzi yasiyokipimo yana athari zifuatazo kwa motto;
   i) Mtoto huharibika
   ii) Huzorotesha tabia yake
   iii) Atakosa heshima kwa wakubwa
b) Njia panda
   i) Kuwapa watoto uhuru wa kujielezea
   ii) Kuwafundisha mambo kwa kuwatwanga
   iii) Kuamua kam mtoto ana akili au la
c) Mtoto na mmea
   i) Akili ya mtoto inahitaji kupaliliwa
   ii) Akili ya mtoto ni hafifu
   iii) Akili ya mtoto inaweza kudhoofika na kasha kufifia.
d) Akili ni nywele kila mtu ana zake.
   - Kila mtu ana maumbile yake ambayo yanatofautian ana ya mwingine.
   - Akili za binadamu hazitoshani.
e) Kumrudi mtoto kwa visa vya maonevu ni kumrudisha nyuma kiumbe huyo.
   - Utamzuia mtoto kuendelea mbele (kuiklua akili)
   - Mtoto atapoteza mwelekeo
f) Msamiati
   i) Kulikongomeza – kulifungia jambo
   ii) Kulipambaniza – kuliepusha /Kuliepuka jambo

2. MATUMIZI YA LUGHA
a) Sauti K – Kipasuo cha ka kaa laini – sauti sighuna
   Sauti g – Kipasuo cha kaka laini – sauti ghun a
b) Maana
   i) Tande alipiga mpira kuelekea kwake milimo.
   ii) Tande aliupiga mpira kwa niaba ya milimo
   iii) Tande alimpiga milimo kwa sababu ya mpira.
   iv) Tande alimpiga milimo kwa mpira kama adhabu. (Alama 4)
c) Ngeli ya PA/KU/MU
   i) Hapa petu pan asiafu wengi
   ii) Huku kwetu kuna siafu wengi
   iii) Humu kwetu mna siafu wengi

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

Ecolebooks.com

d) Ngeli ni utaratibu wa kuweka nomino katika makundi maalum kulingana na mianzo yake.
e) Matumizi yz kibainishi/ Ritifaa
   i) Kuonyesha silabi iliyodondoshwa.
      Ndu' zangu tuheshimiane. (pia takwimu)
   ii) Wageni hawa wametoka ng'ambo .
   iii) Kuonyesha shadda
      Mahasimu hawa wamepatan bar'abara
f) Mofimu ni kipashio kidogo kabisa katika muundo wa neon chenye kisarufi

Mofimu ni vijisehemu vidogo katika neon vyenye maana kisarufi.

g) - Me – hali timilifu
   - Hu – hali mazoea

h) Usemi taarifa
   Mwalimu aliwamukua / wasalimu wanafunzi wake.
i) Ukumwa
   Mtoto yalinunuliwa majiatu maridadi.
j) Kinyume.
   Shangazi alikasirishwa na wimbo huo.
k) Pamba – zao la mpanda, posho ya safari, pendendekeza kitu
   Bamba – kamata, kitu bapa tena hembamba.
   (Mtahini akadirie sentensi za watahiniwa)
l) Nomino – jina la mtu, kitu, mahali, hali
   iii) Kielezi neno linalo eleza zaidi kuhusu kitenzi.
   iv) Kiunganishi – Neno linalounganisha mawazo katikasentensi
   v) Kiwakilishi – neon linalowakilisha au linalosimama badala ya nomino katika sentensi.

3. Isimu jamii

a) I) Sajili ni matumizi ya lugha katika muktadha ya jamii.
   ii) Lahaj ani namna mbalimbali za kuzungumza ligha moja kuu
   Isimu ni sayansi ya lugha.
   Lafudhi ni tofauti kimatamshi baina ya wazungumzaji wa lugha moja.

b) Kuchangabya ndimi ni kutoa maelezo kupitia kwa luhgha mbili tofauti.

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON **ECOLEBOOKS.COM**

Ecolebooks.com

4. F/Simulizi

a) Maigizo ni utanzu wa fasifi simulizi unaohusu mtu kusema n akutenda kama mtu mwingine afanyavyo.

b) Mifano ya maigizo

i) Michezo ya watoto wa chekechea
ii) Vichekesho
iii) Maigizo ya jukwani (tanthilia/randio
iv) Mirigha
v) Unganga

c) Dhima ya maigizo /umuhimu /majukumuu.

i) Kukuza ujasiri
ii) Kupitishia hisia
iii) Kukuza maadili
iv) Kukosa jamii
v) Kuelimisha
vi) Kuimarisha lugha na kipawa cha kuigiza
vii) Kuendeleza utamaduni
viii) Kuburudisha.

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON **ECOLEBOOKS.COM**